

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r4973847911060,WIERZCHACZEWSKI-Franciszek.html>
27.05.2024, 23:40

WIERZC HACZEW SKI Francisze k

Osoba

WIERZCHACZEWSKI Franciszek

Urodzony

1884

Zmarł

1947

Opis

aptekarz, działacz społeczny w Gnieźnie, mjr WP.

Ur. się 20 VII w Wyszanowie (ob. pow. wierszowski), jako syn Teodora i Józefy z Sobeckich. W 1903 r. ukończył gimnazjum w

Ostrowie, potem studiował farmację w Lipsku i Berlinie. Był stypendystą Towarzystwa Naukowej Pomocy. Praktyka w Bad Kissingen w pfn. Bawarii. Jednoroczną służbę wojsk odbył w 25 DP (1910/1911). Nast. pracował w Ostrowie i Gn. - apteka „Pod białym orłem” Stefana Gantkowskiego przy ul. Farnej.

W czasie I wojny światowej zmobilizowany do 75 szpitala wojskowego. W XI 1918 aktywny w dział. RR i MRL. 28 XII uczestniczył w zajmowaniu obiektów adm. państwowej. Na polecenie Z. Kittela, na czele 20 powstańców zajął dworzec kolejowy, obejmując jego komendę. Rozbroił dwa niem. transporty kolejowe, zatrzymując jeńców z bronią, 172 koni, ok. 50 pojazdów i kasę 1,5 mln marek. Wraz z dr. Józefem Musielem utworzył szpital garnizonowy, prowadząc w nim później aptekę szpitalną. Dekretami NRL nr 152 i 153 z 19 VI 1919 r., potwierdzonym rozkazem DG nr 225 z 18 IX, w jednym dniu został mianowany ppor. apt., por. i kpt. W służbie zawodowej pozostał do 1929 r., kiedy to w stopniu mjr. apt. przeszedł do rezerwy.

Po otrzymaniu koncesji, otworzył 9 XII 1930 r. aptekę „Centralną” przy ul. Chrobrego. Przez kilka lat był prezesem PCK i Związku Obrońców Kresów Zachodnich w Gnieźnie. Zmobilizowany w k. VIII 1939 r. był pocz. komendantem sanitarnym Gniezna, nocą z 3 na 4 IX ewakuowany z władzami miasta na wschód. Internowany 19 IX po przekroczeniu granicy z Węgrami. Tam pełnił funkcję oficera łącznikowego między sztabem węgierskim a Polakami internowanymi na pfn. Węgier. W III 1941 r. zbiegł do Jugosławii, potem do Grecji i do Palestyny. Ponownie w WP, jako komendant placu w Tel Awiwie. W 1943 r. ewakuowany do Egiptu, a 6 IV 1946 r. do Anglii.

Po demobilizacji powrócił do Polski (20 VI 1946). Zmarł w Gnieźnie 24 II 1947 r., pochowany w

rodzinnym grobowcu na cmentarzu św. Krzyża.
Od 1917 r. żonaty z Haliną Wandą z Katerłów, z
którą miał synów: Michała (1920-1944) i Jana
(1922-2000). Odznaczony m.in. KW.

Bibliografia

J. Karwat, Wierzchaczewski Franciszek
(1884-1947), (w:) J. Karwat, Ziemia Gnieźnieńska
w Powstaniu Wielkopolskim 1918/1919. Wybrane
aspekty z perspektywy 100 lat, red. G. Musidlak,
Gniezno 2018, s. 265.

Autor wpisu

Janusz Karwat